

6. Lovleen Bhullar (2022), Environmental Constitutionalism and Duties of Individuals in India. *Journal of Environmental Law*. Volume 34, Issue 3, November 2022, Pages 399–418. <https://doi.org/10.1093/jel/eqac010>

7. Hretsa S. (2021), Constitutional duties (according to the decisions of the Constitutional court of Ukraine). *Journal of social sciences, nursing, public health and education*. 2021. № 1. P. 138–143.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-2>

ПАРТИСИПАТИВНА ДЕМОКРАТІЯ ЯК СУЧАСНА РИСА ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Гринчак Алла Анатоліївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого (м. Харків)*

Партисипативна демократія – це концепція демократії, що базується на залученні громадян до процесу прийняття рішень органами публічної влади та контролю за їх роботою. Це дозволяє забезпечити більш ефективно та представницьке функціонування демократії, забезпечує більшу відкритість, прозорість та довіру між владою та громадою. Партисипативна демократія є важливою складовою публічної влади в європейських державах, де зазвичай існує високий рівень громадської свідомості та активності. У країнах ЄС реалізується широкий спектр партисипативних інструментів, таких як: громадські слухання – це процес, в якому громадськість зустрічається з органами влади, щоб обговорити конкретні питання та дізнатися думку громадськості щодо них; референдуми – це громадське голосування з певного питання, що зазвичай ініціюється органами влади або громадськістю; консультації громадськості – це процес, в якому громадськість має можливість висловити свою думку щодо конкретної ініціативи або плану; громадські комітети та ради – це групи людей, які обрані для представлення інтересів громадськості перед органами влади та забезпечення широкого залучення громадськості до процесу прийняття рішень.

Також можна відзначити ініціативу щодо забезпечення доступу до інформації. У багатьох країнах ЄС прийняті закони про доступ

до інформації, які забезпечують право громадян на отримання інформації від публічних органів. Це дозволяє забезпечити більшу відкритість та прозорість діяльності влади та зробити її більш відповідальною перед громадянами [1].

У багатьох європейських державах існують механізми прямої демократії, такі як референдуми та петиції. Наприклад, в Німеччині з моменту прийняття Основного закону у 1949 р. існує інститут референдуму, за допомогою якого громадяни мають можливість впливати на прийняття рішень щодо важливих питань, таких як зміна конституції. У Швейцарії референдуми є поширеним інструментом, що дозволяє громадянам вирішувати питання важливі для держави. У Нідерландах діє система «ініціативи громадян», де громадяни можуть зібрати підписи для внесення певних питань до розгляду парламенту.

У Франції з 2002 року діє інститут громадських обговорень, за допомогою якого залучаються громадяни до обговорення важливих питань і прийняття рішень [2].

У Бельгії існує система «бюрократичного контролю», яка дозволяє громадським організаціям та громадянам виступати на захист своїх прав відносно рішень державних органів. У Нідерландах існує ініціатива «бюджет громади», за допомогою якої громадяни мають можливість визначити, на що будуть витратитися кошти місцевого бюджету. У Швеції діє інструмент «публічної звітності» де державні органи зобов'язані надавати інформацію про свою діяльність та відповідати на запити громадян.

Зокрема, в Австрії, Фінляндії було запроваджено інструменти «обговорення з публікою», де громадяни можуть надавати свої пропозиції та зауваження до певних проектів або рішень місцевої влади, з приводу будівництва інфраструктури, розміщення промислових підприємств та інших рішень, що мають велике значення для громади.

У багатьох країнах ЄС також існують ініціативи з використання інтернет-технологій для залучення громадян до прийняття рішень [3]. Наприклад, у Естонії діє система електронного голосування, а в Ісландії було створено віртуальний форум для обговорення важливих питань.

Узагалі, партисипативна демократія в Європі розвивається дуже активно, тому що вважається важливим залучати громадян до прийняття рішень, що стосуються їхнього життя та довкілля [4].

Збільшення можливостей громадян для активної участі в прийнятті рішень призводить до збільшення їх впливу на процеси влади та зміцнення демократії в цілому. Це може збільшити довіру до державних інституцій та зменшити корупцію і недовіру до системи управління. Крім того,

партисипативна демократія дозволяє збільшувати легітимність прийнятих рішень та сприяє більш глибокому аналізу та обговоренню різних альтернативних варіантів прийняття рішень.

Однак, не зважаючи на те, що партисипативна демократія є важливою рисою сучасної публічної влади в країнах ЄС і вживаються заходи для підвищення рівня участі громадян, є деякі проблеми, які ускладнюють її розвиток, виникають питання щодо ефективності цих заходів та рівня реального впливу громадян на прийняття рішень.

Низький рівень зацікавленості громадян. Хоча партисипативна демократія надає можливість громадянам брати участь у прийнятті рішень, часто мало хто з них цікавиться цим процесом. Низький рівень зацікавленості може призвести до того, що партисипативні інструменти стають неідеальними.

Недостатній доступ до інформації. Для того, щоб громадяни могли взяти участь у прийнятті рішень, вони повинні мати достатньо інформації про те, що відбувається. Якщо інформація не є достатньою або доступною, то це ускладнює партисипацію.

Недостатній розвиток інституцій. Існує ризик того, що відсутність відповідних інституцій і механізмів може перешкодити партисипативній демократії. Наприклад, якщо не існує механізму збору громадської думки, то важко визначити, що дійсно хочуть громадяни.

Низька ефективність. Партисипативна демократія може бути витратною та часозатратною. Якщо вона не є ефективною, то це може призвести до втрати довіри громадян до системи.

Маніпуляції. Необхідно бути обережним при використанні партисипативних інструментів, оскільки їх можна використовувати для маніпулювання думками

Додатковою проблемою може бути недостатнє розуміння громадянами рівня своїх можливостей і відповідальності за участь у партисипативних процесах. Часто громадяни не знають, які саме питання можуть вирішувати в рамках партисипативних механізмів, тому не звертаються до них або не відчують необхідності в їхній участі. Також може бути відчуття безсилля перед владою, що може зменшувати мотивацію до участі у партисипативних механізмах.

Крім того, існують проблеми з ефективністю партисипативної демократії, оскільки не завжди можна гарантувати, що прийняті громадянами рішення будуть оптимальними та не суперечитимуть загальнодержавним інтересам.

Існує кілька можливих шляхів вирішення проблем, пов'язаних з розвитком партисипативної демократії:

– *Поліпшення доступності інформації.* Для того щоб громадяни могли брати активну участь у процесі прийняття рішень, вони повинні

мати доступ до достовірної інформації про проблеми та можливі шляхи їх вирішення. Для цього можуть використовуватися різноманітні медіа-канали та інтернет-платформи, а також проводиться регулярні зустрічі з громадою, де можна обговорювати важливі питання.

– *Розвиток інструментів партисипації.* Для залучення громадян до прийняття рішень можуть використовуватися різноманітні інструменти партисипації, такі як громадські слухання, референдуми, обговорення в соціальних мережах тощо. Важливо, щоб ці інструменти були зрозумілими та доступними для громадян, і не використовувалися як інструмент маніпуляції влади.

– *Розширення кола учасників.* Для того, щоб партисипативна демократія була ефективною, важливо залучити до неї різні групи громадян, включаючи меншості та вразливі групи. Це може здійснюватися через створення спеціальних програм та ініціатив, які б підтримували та залучали ці групи до процесу прийняття рішень.

– *Підвищення ефективності рішень.* Щоб партисипативна демократія була успішною, важливо, щоб прийняті рішення були ефективними та реалізовувалися в практиці.

Одним з можливих шляхів вирішення проблем розвитку партисипативної демократії є залучення нових технологій. Зокрема, розвиток цифрових інструментів, таких як електронні петиції, громадські бюджети, онлайн-консультації, може значно полегшити доступ до публічної влади та збільшити можливість громадян для участі в процесах прийняття рішень.

Також, важливим є розвиток освіти та інформаційної культури населення, щоб громадяни мали необхідні знання та навички для ефективної участі в процесах партисипативної демократії.

Крім того, важливо забезпечити законодавчу та інституційну базу для розвитку партисипативної демократії. Наприклад, можна створити спеціальні органи або комітети, які будуть відповідальні за організацію процесів партисипації громадян та моніторинг їх ефективності. Також можна розробити законодавчі акти, які забезпечать правову базу для проведення партисипативних процесів та захистять права громадян на участь у них.

Отже, партисипативна демократія відіграє дуже важливу роль у розвитку сучасних країн ЄС, забезпечуючи більшу участь громадян у прийнятті рішень та збільшуючи їх довіру до публічної влади. Розвиток партисипативної демократії потребує комплексного підходу, який включає в себе залучення нових технологій, розвиток освіти та інформаційної культури, а також створення відповідної законодавчої та інституційної бази.

Список використаних джерел:

1. Закон Французької республіки № 2013-907 від 11 жовтня 2013 р. про прозорість суспільного життя. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000028056315>

2. Кодекс відносин між громадськістю та адміністрацією. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000031366350?in_it=true&page=1&query=1%27information+&searchField=ALL&tab_selectio n=code

3. Кодекс цифрового адміністрування Італійської республіки. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:2005-03-07;82>

4. Закон Італійської республіки про уповноваження Уряду щодо реорганізації публічної адміністрації, 7 серпень 2015, № 124. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2015-08-07;124!vig=~art7>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-3>

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В КОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Карпенко Сергій Русланович

*докторант кафедри публічного та приватного права
Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро)*

Міністерство оборони (далі – МО) України є важливим елементом системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в космічній галузі. Відповідно до ст. 28 Закону України «Про космічну діяльність», МО України в межах своєї компетенції: розробляє концептуальні основи державної космічної політики та Загальнодержавну цільову науково-технічну космічну програму України в частині, пов'язаній зі створенням та використанням космічної техніки військового призначення, а також разом із Державним космічним агентством України – космічної техніки подвійного призначення; формує та організовує виконання замовлень на роботи, пов'язані зі створенням і використанням космічної техніки військового, а також разом із Державним космічним агентством